

Briselē, 20.7.2021.
SWD(2021) 719 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

**2021.gada ziņojums par tiesiskumu
Valstu sadaļa – tiesiskuma situācija Latvijā**

Pavaddokuments dokumentam

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**2021.gada ziņojums par tiesiskumu
Tiesiskuma situācija Eiropas Savienībā**

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 706 final} - {SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} -
{SWD(2021) 709 final} - {SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} -
{SWD(2021) 712 final} - {SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} -
{SWD(2021) 715 final} - {SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} -
{SWD(2021) 718 final} - {SWD(2021) 720 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

KOPSAVILKUMS

Latvijas tiesu sistēma ir guvusi labumu no pasākumiem, kuru mērķis ir turpināt uzlabot tās neatkarību, kvalitāti un efektivitāti. Sāka piemērot tiesneša amata kandidātu jauno atlases procedūru, kas tika izstrādāta tiesu varas neatkarības stiprināšanai. Tieslietu padome apstiprināja jaunu stratēģiju 2021.–2025. gadam ar mērķi palielināt tiesu varas neatkarību. Tomēr padome joprojām darbojas ar ierobežotiem resursiem, jo īpaši attiecībā uz personālu; šis jautājums aktualizēts jau 2020. gada ziņojumā par tiesiskumu. Lai modernizētu norādījumus par ētiku, ir pieņemts jauns Tiesnešu ētikas kodekss; šis kodekss nebija grozīts kopš 1995. gada. Tiesu un prokuratūru digitalizācijas līmenis ir augsts, un tiek veltīti centieni tālākai digitalizācijai. Valdība plāno izveidot jaunu mācību centru, kurā centralizēti īstenotu visu apmācību tiesu sistēmas jomā. Būtu svarīgi nodrošināt tiesu varas pienācīgu iesaisti tās pārvaldībā un uzraudzībā. Darbu sāk jaunizveidotā Ekonomisko lietu tiesa. Lai spētu efektīvi izskatīt sarežģītas ekonomiskās un finanšu lietas, tai būs nepieciešami pietiekami resursi gan personāla, gan apmācības ziņā.

Latvijas pieņemtās tiesību aktu reformas, kuru mērķis ir stiprināt pretkorupcijas regulējuma lietderību, vēl nav pilnībā īstenotas. Tiesību aktos nosaka kriminālatbildību par noziedzīgiem nodarījumiem, kas saistīti ar dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, iekšzemes un ārvalstu amatpersonas kukuļošanu un tirgošanos ar ietekmi. Tiek izstrādāts jauns rīcības plāns korupcijas novēršanai. Koruptīvu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšana un kriminālvajāšana joprojām ir kopīgs dažādu iestāžu uzdevums. Tika veikti pasākumi, lai palielinātu Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja spējas izmeklēt korupcijas lietas. Darbs saistībā ar godprātības regulējumu interešu konfliktu novēršanai turpinājās, taču noteikumu, ar ko regulē virpuļdurvju efektu un ierobežojumus pēc nodarbinātības, joprojām ir maz. Lobēšana vēl aizvien netiek regulēta, taču Saeima turpina apspriest tiesību akta projektu. Valsts kontrole revidēja vairāk nekā 90 % finansējuma, kas 2020. gadā tika izlietots ar Covid-19 saistītiem atbalsta pasākumiem.

Lai transponētu Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu, mediju brīvības un plurālisma jomā ir pieņemti jauni tiesību akti, kuru mērķis ir stiprināt mediju regulatora — Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes — neatkarību, lai gan tā kompetence ir samazināta, izslēdzot no tās sabiedrisko mediju operatīvo uzraudzību. Lai arī ir ieviests visaptverošs regulējums par žurnālistu aizsardzību un tiesībām piekļūt informācijai, šķiet, ka žurnālisti joprojām piedzīvo personiskus uzbrukumus tiešsaistē, bieži vien no politiķiem. Tika īstenoti pasākumi, kuru mērķis ir mazināt Covid-19 pandēmijas ekonomisko ietekmi uz medijiem. Turklāt tika paustas zināmas bažas par žurnālistu ierobežoto piekļuvi informācijai Covid-19 pandēmijas laikā.

Saskaņā ar ārkārtējo situāciju, kura beidzās 2021. gada aprīlī, tika pieņemti pasākumi cīņai pret Covid-19 pandēmiju. Saeima turpināja strādāt attālināti un pārskatīja ar pandēmiju saistītos pasākumus. Tomēr Saeima varēja tikai apstiprināt vai noraidīt *ex post* valdības pasākumus, kas galvenokārt jau bija stājušies spēkā ārkārtējās situācijas laikā, tā nevarēja šos pasākumus grozīt. Tiesībsarga birojam tika atkārtoti piešķirts akreditācijas “A” statuss, un tas turpināja pārraudzīt ar pandēmiju saistītos pasākumus. Valdība pieņēma Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam un ar mērķi mazināt Covid-19 pandēmijas ietekmi arī piešķīra finansiālu atbalstu NVO.

I. TIESU SISTĒMA

Latvijas tiesu sistēmai ir trīs līmeņi. Pirmajā instancē ir deviņas rajona (pilsētas) tiesas, kas izskata civillietas un krimināllietas, un viena administratīvā rajona tiesa. Jauna specializēta Ekonomisko lietu tiesa izskata noteiktus ekonomiskos un finanšu noziegumus. Otrajā instancē civillietas un komerclietas izskata piecas apgabaltiesas, un ir viena administratīvā apgabaltiesa. Augstākā tiesa ir trešā instance, tā izskata krimināllietas, civillietas un administratīvās lietas. Konstitucionālā tiesa veic pārbaudi par atbilstību Satversmei. Neatkarīgai Tieslietu padomei ir uzdots piedalīties tiesu sistēmas politikas un stratēģiju izstrādē un tās organizācijas uzlabošanā. Turklāt padome atlasa tiesneša amata kandidātus, ieceļ un atbrīvo no amata tiesu priekšsēdētājus, nosaka tiesu darbības teritorijas un apstiprina apmācību saturu. Tiesneša amata kandidāti tiek atlasīti atklātā konkursā, ko organizē Tieslietu padome, sarindoti un iekļauti sarakstā, no kura tieslietu ministrs ierosina Saeimai iecelt kandidātu ar vislielāko punktu skaitu. Pēc trim gadiem un tiesu iestādes izvērtējuma Saeima pēc tieslietu ministra priekšlikuma ieceļ tiesnešus amatā bez pilnvaru termiņa ierobežojuma. Prokuratūra ir neatkarīga tiesu iestāde, kuru vada ģenerālprokurors. Latvija ir iesaistīta Eiropas Prokuratūrā (*EPPO*). Latvijas Juristu biedrība ir neatkarīga, pašpārvaldoša profesionālā organizācija, kas ir atbildīga par disciplinārlietām, kuras ierosinātas pret juristiem.

Neatkarība

Neatkarības līmenis uzņēmumu un plašas sabiedrības priekšstatā kopš 2016. gada ir pieaudzis un saglabājas vidējs. 57 % iedzīvotāju un 53 % uzņēmumu uzskata, ka tiesu neatkarības līmenis ir “diezgan augsts vai ļoti augsts”¹. Gan plašas sabiedrības, gan uzņēmumu priekšstatā neatkarības līmenis kopš 2016. gada ir uzlabojies; 2021. gadā tas plašas sabiedrības priekšstatā ir pieaudzis par 12 %, bet uzņēmumu priekšstatā — par 6 %².

Sāka piemērot jauno procedūru tiesneša amata kandidātu atlasei un tiesu varas neatkarības stiprināšanai. Kā aprakstīts 2020. gada ziņojumā par tiesiskumu, jauno procedūru tiesneša amata kandidātu atlasei noteica Tieslietu padome, jo ar 2018. gada likumu šī kompetence no izpildvaras tika nodota padomei³. Komisija rajona (pilsētas) tiesas un apgabaltiesas tiesneša amata kandidātu atlasei, kuru izveidoja Tieslietu padome, sāka darbu 2020. gada 22. oktobrī un pirmo reizi izmantoja savu kompetenci, lai atlasītu tiesnešus jaunizveidotajai Ekonomisko lietu tiesai. Pamatojoties uz šajā atlases procesā gūto pieredzi, Tieslietu padome 2021. gada aprīlī nedaudz pielāgoja Rajona (pilsētas) tiesas un apgabaltiesas tiesneša amata kandidātu atlases kārtību un uzlaboja gan pārbaudījumu saturu un vērtēšanas kritērijus, gan procesa organizāciju, jo īpaši attiecībā uz rakstisko testu⁴. Padome uzskatīja, ka kārtības vispārējā īstenošana ir veiksmīga. Sākot ar 2021. gada maiju,

¹ 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 48. un 50. attēls. Lai gan 5 % iedzīvotāju un 7 % uzņēmumu norāda, ka tiesu varas neatkarību uzskata par “ļoti lielu”, un 52 % iedzīvotāju un 51 % uzņēmumu to uzskata par “diezgan lielu”, 29 % iedzīvotāju un 26 % uzņēmumu tiesu varas neatkarību uzskata par “diezgan mazu” vai “ļoti mazu”. Priekšstatu par tiesu varas neatkarības līmeni iedala šādās kategorijās: ļoti zems (tiesu varas neatkarību kā diezgan lielu un ļoti lielu uztver mazāk nekā 30 % respondentu), zems (30–39 %), vidējs (40–59 %), augsts (60–75 %), ļoti augsts (vairāk nekā 75 %).

² 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 48. un 50. attēls.

³ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Latvijā, 2. lpp.

⁴ Tieslietu padome, 2021. gada 16. aprīļa paziņojums presei “Pilnveidota tiesneša amata kandidātu atlases kārtība”.

ar grozītajiem noteikumiem regulēs atlases kārtību attiecībā uz vakancēm apgabaltiesās, kurās izskata civillietas un krimināllietas⁵.

Tieslietu padome pieņēma stratēģiju 2021.–2025. gadam ar mērķi palielināt tiesu varas neatkarību. Jaunās, 2021. gada martā apstiprinātās stratēģijas virsmērķis ir paaugstināt tiesu varas neatkarības, kvalitātes un atbildības līmeni, nodrošinot līdzvērtīgu tiesu sistēmas pārstāvēšanu valsts varas atzaru dialogā⁶. Saistībā ar to stratēģijā ierosina tiesnešu apmācību izpildvaras vietā uzticēt Tieslietu padomei⁷. Tās mērķis cita starpā ir arī stiprināt Tieslietu padomes darbības funkcionalitāti un lomu, kā arī tiesu sistēmas pašorganizācijas spējas. Tas ir svarīgi, lai stiprinātu tiesu darbības autonomiju, jo Tieslietu padome sniedz atzinumus tikai par tiesu iestāžu finansēšanu⁸, un Augstākā tiesa ir vienīgā valsts tiesa, kas neatkarīgi plāno un pieprasa tās budžetu.

Ir pieņemts jauns Tiesnešu ētikas kodekss. Tiesnešu ētikas komisija⁹ 2021. gada februārī pieņēma jaunu Tiesnešu ētikas kodeksu¹⁰. Tas aizstāja ētikas kodeksu, kurš bija spēkā kopš 1995. gada un bija novecojis vairākās jomās. Konkrētāk, jaunais kodekss ir izstrādāts kā principu kopums, nevis kā detalizēti rīcības noteikumi, un vairs neskar situācijas, kuras pašreiz ir paredzētas normatīvajos aktos. Komisija gadā vidēji apstrādā 10–20 lietu par iespējamajiem ētikas pārkāpumiem. Komisija pieņem lēmumus vienkāršās lietās, bet par nopietnākiem pārkāpumiem lēmumus pieņem un disciplinārsodus piemēro Tiesnešu disciplinārkolēģija. 2020. gadā kādam tiesu varas pārstāvim tika piemērots disciplinārsods par Covid-19 pandēmijas ierobežojumu pārkāpšanu¹¹.

Kvalitāte

Tiesu un prokuratūru digitalizācijas līmenis ir augsts, un tiek veltīti centieni tālākai digitalizācijai. Kā ziņots pagājušajā gadā¹², IKT izvērsšana Latvijas tiesu sistēmā ir starp visaugstāk attīstītākajām ES, jo īpaši attiecībā uz lietu pārvaldību un tiesu darbības statistikas veidošanu, saziņu ar tiesvedības pusēm un spriedumu publicēšanu tiešsaistē, turklāt vairums spriedumu ir mašīnlasāmi¹³. E-lietu pārvaldības sistēmas ieviešanas projektā, kura mērķis ir modernizēt procesuālo darbību reģistrēšanu un lietvedības digitalizāciju, vērojams progress¹⁴. Pirmajā posmā valdība plāno ietvert izmeklēšanu un tiesas procesu, un pilnīga ieviešana ir

⁵ Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

⁶ Tieslietu padomes darbības stratēģija 2021.–2025. gadam, 2021. gada 12. marts.

⁷ Saskaņā ar Eiropas tiesnešu konsultatīvās padomes (CCJE) Atzinuma Nr. 4 16. punktu tiesu varai vajadzētu būt nozīmīgai lomai apmācības organizēšanā un uzraudzībā, vai tai vajadzētu būt atbildīgai par apmācības organizēšanu un uzraudzību. Saskaņā ar minēto un Eiropas Hartas par tiesnešu statusu ieteikumiem CCJE pauž viedokli, ka šie pienākumi katrā valstī nebūtu jāuztic Tieslietu ministrijai vai jebkādai citai iestādei, kas ir pakļauta likumdevējai varai vai izpildvarai, bet gan pašai tiesu varai vai citai neatkarīgai iestādei (ieskaitot tiesu pakalpojumu komisiju).

⁸ Saskaņā ar likuma “Par tiesu varu” 50.² 5. pantu Tieslietu ministrija var iesniegt budžeta piedāvājumu Finanšu ministrijai, neraugoties uz Tieslietu padomes atšķirīgu viedokli.

⁹ Saskaņā ar likuma “Par tiesu varu” 91.¹ pantu Tiesnešu ētikas komisija ir koleģiāla tiesnešu pašpārvaldes institūcija, kuras pamatmērķis ir sniegt atzinumus par ētikas normu interpretāciju un pārkāpumiem, kā arī skaidrot tiesnešu ētikas normas. Tās sastāvā ir desmit tiesnešu, kurus, aizklāti balsojot, ievēlē Tiesnešu konference.

¹⁰ Sk. I pielikumu.

¹¹ Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

¹² 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Latvijā, 5. lpp.

¹³ 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 40., 41., 44., 45. un 47. attēls.

¹⁴ Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 8. lpp.

plānota 2023. gadā¹⁵. Izmēģinājuma projekta ietvaros 2020. gadā vienpadsmit tiesas zālēs tika uzstādīti ekrāni lietu izskatīšanai tiešsaistē, un līdz 2021. gada beigām šādus ekrānus plānots uzstādīt lielākajā daļā tiesu zāļu¹⁶. Tomēr pēc lietderības revīzijas veikšanas Valsts kontrole secināja, ka E-lietas projekta programmas pārvaldība jāuzlabo¹⁷. Lai prokuratūrām būtu pieejami droši elektroniskās saziņas līdzekļi, joprojām nepieciešama papildu attīstība, jo īpaši attiecībā uz saziņu ar aizstāvības advokātiem, aizturēšanas vietām, izmeklēšanas iestādēm un tiesām¹⁸. Šādi droši elektroniskās saziņas kanāli sniegtu atbalstu, kas vajadzīgs, lai daudz lietderīgāk un efektīvāk sagatavotu tiesvedību tiesā.

Valdība līdz 2024. gada beigām plāno izveidot jaunu mācību centru, kurā centralizēti īstenotu visu tiesu varas apmācību. Pašreiz tiesnešu un tiesu personāla apmācību nodrošina Latvijas Tiesnešu mācību centrs, kurš 1995. gadā izveidots kā nodibinājums un kura darbības pamatā ir daudzgadu līgums. Šis iestādes modelis tiesu sistēmas apmācības ilgtermiņa plānošanas ziņā nav stabils, jo par līgumu periodiski jāorganizē publiskais iepirkums¹⁹. Turklāt tiesiskajai apmācībai piešķirtos līdzekļus pašreiz pārvalda Tiesu administrācija — iestāde, kas ir pakļauta Tieslietu ministrijai —, bet tiesu vara pārvaldībā piedalās ierobežotā apmērā. Tiesu padome apstiprina tiesnešu un tiesu darbinieku mācību programmu saturu, savukārt Ģenerālprokuratūra ir atbildīga par prokuroru sākotnējo un turpmāko apmācību darbavietā. Jaunais mācību centrs kļūtu par vienīgo apmācības iestādi tiesnešiem un prokuroriem, kā arī specializētiem izmeklētājiem, tiesu iestāžu darbiniekiem un prokurora palīgiem. Stratēģijā 2021.–2025. gadam Tieslietu padome paziņoja par mērķi “pārņemt tiesnešu apmācības jautājumu pārziņu no izpildvaras”²⁰, un tās iesaistīšanās mācību centra izveidē un pārvaldībā varētu dot iespēju šo mērķi sasniegt. Mācību centra izveide varētu apmācībai nodrošināt lielāku institucionālu un finanšu stabilitāti un turpināt uzlabot Latvijas tiesu sistēmas kvalitāti. Plānots, ka jaunajā mācību centrā īstenos starpdisciplināru apmācības pieeju un aptvers visus profesionāļus, kas iesaistīti tiesas spriešanā; tas atbilst Eiropas Komisijas Eiropas tiesiskās apmācības stratēģijai 2021.–2024. gadam un ES Padomes secinājumiem “Juridisko profesiju pārstāvju apmācības veicināšana”²¹. Būtu svarīgi, lai pati tiesu vara (tiesneši un prokurori) būtu iesaistīta jaunā mācību centra pārvaldībā, uzraudzībā un prioritāšu noteikšanā atbilstīgi Eiropas standartiem²².

¹⁵ Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 8. lpp.

¹⁶ Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 8. lpp.

¹⁷ Lietderības revīzijas “Noziedzīgu nodarījumu ekonomikas un finanšu jomā izmeklēšanas un iztiesāšanas efektivitāte” rezultāti tika publicēti 2021. gada 11. janvārī. Sk. I pielikumu. Konkrētāk, Valsts kontrole norādīja, ka e-lietas izstrādi un ieviešanu vajadzēja sākt no sākumposma (izmeklēšanas), kur tiek radīts būtiskākais dokumentu apjoms, nevis no tiesvedības posma. Šāds risinājums vismaz līdz 2024. gadam, kad kriminālprocesa E-lietas sistēmai pievienosies izmeklēšanas iestādes, Prokuratūrai rada papildu darbu, kas saistīts ar izmeklēšanas iestāžu radīto dokumentu skenēšanu.

¹⁸ 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 43. attēls.

¹⁹ Šo jautājumu Latvijas apmeklējuma laikā aktualizēja valdība un citas ieinteresētās personas.

²⁰ Tieslietu padomes darbības stratēģija 2021.–2025. gadam, 2021. gada 12. marts. Skatīt arī iedaļu par neatkarību iepriekš.

²¹ Padomes 2021. gada 10. marta secinājumos “Juridisko profesiju pārstāvju apmācības veicināšana” atbalsta Eiropas Komisijas 2020. gada 2. decembra Eiropas tiesiskās apmācības stratēģiju 2021.–2024. gadam (COM(2020) 713 final), apstiprina, ka “Eiropas tiesiskajai apmācībai būtu jāattiecas uz visiem profesionāļiem, kas iesaistīti tiesas spriešanā: tiesnešiem, prokuroriem un tiesu iestāžu darbiniekiem, un citiem tieslietu praktiķiem”, un uzsver “daudzdisciplīnu pieeju, kas tiesiskajai apmācībai būtu jāietver”.

²² Tiesu varai vajadzētu būt nozīmīgai lomai apmācības organizēšanā un uzraudzībā, vai tai vajadzētu būt atbildīgai par apmācības organizēšanu un uzraudzību. Eiropas tiesnešu konsultatīvās padomes (CCJE) Atzinums Nr. 4 “Appropriate Initial and In-service Training for Judges at national and European Levels”,

Darbu sāk jaunizveidotā Ekonomisko lietu tiesa. Tiesas jurisdikcijā ir konkrētu veidu civillietas²³, kā arī korupcijas lietas un ekonomiskie un finanšu noziegumi. Ir plānots, ka tiesas sastāvā būs desmit tiesneši²⁴ un 21 administratīvais asistents²⁵. Ekonomisko lietu tiesa darbu sāka no 2021. gada 31. marta, un līdz šim saskaņā ar jauno iepriekš minēto atlases kārtību²⁶ ir iecelti septiņi no tās desmit tiesnešiem; šiem tiesnešiem ir atšķirīga profesionālā pieredze (arī finanšu situācija), taču neviens no viņiem iepriekš nav bijis tiesnesis. Lai jaunajiem Ekonomisko lietu tiesas tiesnešiem sniegtu profesionālu atbalstu, Tieslietu padome ieviesa mentorēšanas atbalstu²⁷. Katram tiesnesim tika piešķirts mentors un piedāvāta specializēta apmācība par tiesību aktiem saistībā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju, kā arī komercietībām, konkurences tiesībām un finanšu tiesībām. Apmācība saistībā ar apdrošināšanas jautājumiem ir plānota 2021. gada otrajā pusē. Paredzams, ka Ekonomisko lietu tiesa gadā izskatīs 250–500 lietas²⁸; lai sarežģītās ekonomiskās un finanšu lietas varētu efektīvi izskatīt, būtu nepieciešami pietiekami resursi gan personāla, gan apmācības ziņā²⁹. Tieslietu ministrija rūpīgi pārrauga ar tiesas darbību saistīto attīstību un plāno pārskatīt situāciju pēc pirmā darbības gada³⁰.

Tieslietu padome darbojas ar ierobežotiem resursiem. 2020. gada ziņojumā par tiesiskumu tika konstatēts, ka, neraugoties uz jaunu pilnvaru iegūšanu, Tieslietu padomē trūkst cilvēkresursu, un tas varētu kavēt tās jauno pilnvaru īstenošanu³¹. Kopš tā laika finanšu resursu un cilvēkresursu ziņā jaunu norišu nav bijis³². Viena no Augstākās tiesas budžeta prioritātēm 2022.–2024. gadam ir Tiesu padomes spēju veidošana, izveidojot padomdevēja un konsultanta papildu amatus.

Efektivitāte

Neraugoties uz problēmām, kas saistītas ar Covid-19 pandēmiju, tiesu sistēma turpināja darboties efektīvi. Kopumā tiesvedības ilgums civillietās, komercietās un administratīvajās lietās, mērot pēc nolēmuma pieņemšanas laika, ir vidējs vai īsāks par vidējo līmeni, salīdzinot ar citām ES dalībvalstīm. Neizskatīto lietu skaitam, kas jau ir viens no zemākajiem ES, ir

2003. gada 27. novembris, 16. punkts. Eiropas Tiesiskās apmācības tīkla (*EJTN*) 2016. gadā pieņemtie deviņi tiesiskās apmācības pamatprincipi uzsvēr augstāko tiesu iestāžu atbalsta nozīmi apmācības procesā.

²³ Tās ietver strīdus, kas izriet no ieguldījumiem, konkurences tiesību pārkāpumiem, uzņēmumu tiesiskajām attiecībām, finanšu nodrošinājuma vai pārapsdrošināšanas līgumiem, darījumiem ar finanšu instrumentiem, kredītiestāžu likvidāciju un maksātnespēju.

²⁴ Tiesnešus atlasīs no tādu augstākā līmeņa praktiķu vidus, kuriem ir pieredze vai nu komercietībās, vai krimināltiesībās. Pēc trīs gadu ilga pārbaudes laika Saeima lems, vai apstiprināt tiesnešus pastāvīgam amatam. Pirmajā darbības gadā katra jaunā Ekonomisko lietu tiesas tiesneša mentori būs divi pieredzējuši tiesneši no komercietu un krimināllietu tiesām. No 2021. gada 15. jūnija Tiesa bija saņēmusi 17 civillietas un 89 krimināllietas, un pirmās tiesas sēdes ir plānotas 2021. gada beigās.

²⁵ Ekonomisko lietu tiesai nav sava budžeta. Papildu finansējums aptuveni 1,2 miljonu EUR apmērā tika iekļauts visu tiesu kopējā budžetā.

²⁶ Sk. iedaļu par neatkarību iepriekš. Vienam tiesnesim vēl ir jādod zvērests.

²⁷ Tieslietu padome, aicinājums atbalstīt Ekonomisko lietu tiesas tiesnešus un viņu mentorus, 2021. gada 16. marts.

²⁸ Informāciju Latvijas apmeklējuma laikā sniedza Ekonomisko lietu tiesa.

²⁹ Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikums Nr. CM/Rec(2010)12, 33. punkts: lai ļautu tiesām darboties saskaņā ar konvencijas 6. pantā minētajiem standartiem un ļautu tiesnešiem efektīvi strādāt, katrai valstij tiesām būtu jāpiešķir atbilstoši resursi, iekārtas un aprīkojums.

³⁰ Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

³¹ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Latvijā, 1. un 4. lpp.

³² Padomē joprojām darbojas tikai četras amatpersonas. Informāciju Latvijas apmeklējuma laikā sniedza Tieslietu padome.

tendence nedaudz samazināties³³. Pabeigšanas koeficients joprojām pārsniedz 100 %; tas nozīmē, ka tiesas spēj tikt galā ar ienākošajām lietām³⁴. Papildu progress bija vērojams attiecībā uz vidējo tiesvedības ilgumu lietās, kas ir saistītas ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju; tas 2019. gadā samazinājās līdz 212 dienām (2018. gadā — 303 dienas)³⁵. Tiesvedības vidējais ilgums 2020. gadā joprojām bija stabils — tas nedaudz samazinājās civillietās, krimināllietās un administratīvajās tiesās, kuras izskatīja pirmās instances tiesās, un nedaudz palielinājās civillietās un krimināllietās, kuras izskatīja otrās instances tiesās³⁶. 2020. gada februārī Tieslietu padome aicināja Augstāko tiesu izveidot darba grupu, kuras uzdevums būtu analizēt iemeslus ilgai tiesvedībai civillietās, krimināllietās un administratīvajās lietās. Darba grupa Tieslietu padomei iesniedza trīs ziņojumus par reglamentu, secinot, ka, lai gan katra veida procedūrai raksturīgas atšķirīgas problēmas, tiesneši ir visu procedūru veicinātāji, tādējādi būtu jāuzsver viņu apmācība³⁷.

II. PRETKORUPCIJAS REGULĒJUMS

Tiesiskais regulējums un institucionālā sistēma korupcijas novēršanai un saukšanai pie atbildības kopumā ir izveidoti. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) ir specializēta iestāde, kas ir kompetenta koruptīvu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanā un korupcijas novēršanā. Ģenerālprokuratūra uzrauga pirmstiesas izmeklēšanu, ko KNAB veic koruptīvu noziedzīgu nodarījumu gadījumos. Citas iestādes, kuru kompetencē ir korupcijas apkarošana, ir Valsts policija, kas izmeklē korupciju privātās iestādēs un krāpšanu, Iekšējās drošības birojs, kas izmeklē ar korupciju saistītus noziedzīgus nodarījumus, kurus izdarījušas Iekšlietu ministrijas pakļautībā esošo iestāžu amatpersonas, Valsts ieņēmumu dienesta Iekšējās drošības pārvalde, kas izmeklē Valsts ieņēmumu dienesta amatpersonu izdarītos noziedzīgos nodarījumus, un Valsts robežsardze, kas izmeklē korupciju, kurā iesaistīti Valsts robežsardzes darbinieki.

Ekspertu un uzņēmumu vadītāju priekšstatā korupcijas līmenis publiskajā sektorā joprojām ir salīdzinoši augsts. 2020. gada *Transparency International* korupcijas uztveres indeksā Latvijas rezultāts ir 57/100, un tā ierindojas 12. vietā Eiropas Savienībā un 42. vietā pasaulē³⁸. Šis priekšstats pēdējos piecos gados³⁹ ir bijis salīdzinoši stabils⁴⁰.

³³ 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 6.–16. attēls.

³⁴ 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 11.–13. attēls.

³⁵ 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā, 22. attēls.

³⁶ No 2018. līdz 2019. gadam vidējais tiesvedības ilgums pirmās instances tiesās samazinājās no 244 uz 239 dienām strīdīgās civillietās, no 164 uz 153 dienām krimināllietās un no 304 uz 248 dienām administratīvajās lietās. Otrās instances tiesās tas pieauga no 130 uz 136 dienām strīdīgās civillietās, no 99 uz 110 dienām krimināllietās, kā arī samazinājās no 194 uz 192 dienām administratīvajās lietās. Tiesas administrācijas dati.

³⁷ Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 10. lpp.

³⁸ *Transparency International* 2020. gada korupcijas uztveres indekss (2021), 2.–3. lpp. Priekšstatu par korupcijas līmeni iedala šādās kategorijās: zems (saistībā ar ekspertu un uzņēmumu vadītāju priekšstatu par korupciju publiskajā sektorā iegūtais rezultāts pārsniedz 79), salīdzinoši zems (79–60), salīdzinoši augsts (59–50), augsts (mazāk nekā 50).

³⁹ Eurobarometra dati attiecībā uz priekšstatu par korupciju un iedzīvotāju un uzņēmumu pieredzi, kas ziņoti pagājušajā gadā, tiek atjaunināti ik pēc diviem gadiem. Jaunākais datu kopums ir Eurobarometra speciālpajauja Nr. 502 (2020) un Eurobarometra 482. zibensajauja (2019).

⁴⁰ 2015. gadā rezultāts bija 56, bet 2020. gadā — 57. Ja pēdējos piecos gados rezultāts mainās par vairāk nekā pieciem punktiem, uzskatāms, ka tas ievērojami palielinās/samazinās, ja izmaiņas ir četru līdz piecu punktu robežās, — uzlabojas/pasliktinās, bet, ja izmaiņas ir viena līdz trīs punktu robežās, — ir salīdzinoši stabils.

Tiek izstrādāts jauns rīcības plāns korupcijas novēršanai. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) ir sācis izstrādāt Korupcijas novēršanas un apkarošanas pasākumu plānu 2021.-2024. gadam⁴¹, kuru plānots pieņemt 2021. gada vasarā⁴². Spēkā esošajos valsts tiesību aktos ir noteikta kriminālatbildība par korupciju un ar to saistītiem noziedzīgiem nodarījumiem, ietverot dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, iekšzemes un ārvalstu amatpersonas kukuļošanu un tirgošanos ar ietekmi⁴³.

Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs ir paplašinājis savas izmeklēšanas spējas. Korupcijas novēršanas un apkarošanas biroja (KNAB) korupcijas novēršanas kompetence ietver interešu konfliktu un politisko partiju finansēšanas pārraudzību⁴⁴, kā arī koruptīvu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšanu. KNAB no valsts budžeta gadā piešķir aptuveni 6,6 miljonus EUR. Turklāt, lai uzlabotu īpašās kriminālizlūkošanas operatīvās darbības efektivitāti, katru gadu tas saņem īpašu finansējumu no Tieslietu ministrijas (Noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas fonda) aptuveni 200 000 EUR apmērā⁴⁵. Līdz 2020. gada decembrim KNAB nolīga papildu darbiniekus⁴⁶, galvenokārt izmeklētājus un finanšu analītiķus⁴⁷. Tas arī uzlaboja personāla algu nosacījumus, saskaņojot tos ar citu valsts iestāžu līmeni⁴⁸. 2020. gadā KNAB uzsāka 39 kriminālprocesus, bet 23 lietas tika nodotas prokuratūrai⁴⁹.

Koruptīvu noziedzīgu nodarījumu izmeklēšana un kriminālvajāšana joprojām ir kopīgs dažādu iestāžu uzdevums. Ģenerālprokuratūra uzrauga pirmstiesas izmeklēšanu, ko Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs⁵⁰ veic koruptīvu noziedzīgu nodarījumu gadījumos. Kopš 2021. gada sākuma Prokuratūra ir izskatījusi 204 lietas, kā arī tikuši

⁴¹ Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁴² Plānots, ka plāns cita starpā būs vērsts uz to, lai nodrošinātu cilvēkresursu vadību pretkorupcijas jautājumos, samazinātu iecietību pret korupciju un ierobežotu līdzekļus politikā; plāns tiks sadalīts 69 pasākumos. Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁴³ Kā norādīts 2020. gada ziņojumā par tiesiskumu, Saeima 2019. gada jūnijā izdarīja grozījumus Krimināllikumā, lai grozītu vairāku tādu noziedzīgu nodarījumu definīcijas, kas saistīti ar dienesta stāvokļa ļaunprātīgu izmantošanu, kukuļošanu un tirgošanos ar ietekmi. Jaunās kukuļošanas un tirgošanās ar ietekmi definīcijas novērš dažus ierobežojumus to darbību apjomam, uz kurām attiecas šo noziedzīgo nodarījumu definīcija (Grozījumi Krimināllikumā, 2019. gada 6. jūnijs).

⁴⁴ Ieskaitot Politisko organizāciju (partiju) finansēšanas likuma (grozījumi izdarīti 2020. gada jūnijā) īstenošanas pārraudzību.

⁴⁵ Lai stiprinātu KNAB izmeklēšanas, izlūkošanas un analītiskās spējas koruptīvu noziedzīgo nodarījumu un ar tiem saistītās nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanā un apkarošanā, Ministru kabinets 2020. gada septembrī pieņēma rīkojumu Nr. 576 ("Par pasākumu plānu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas, terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanai"), kura mērķis ir stiprināt KNAB cilvēkresursus, piešķirot papildu 19 amata vietas (9 amata vietas 2021. gadā, 10 amata vietas 2022. gadā). Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁴⁶ Vien 2020. gadā KNAB ir aizpildījis 137 no 152 amata vietām (15 bija brīvas).

⁴⁷ Attiecībā uz šīm amata vietām pašreiz tiek gaidīts galīgais apstiprinājums.

⁴⁸ KNAB amatpersonu mēneša atalgojumu paaugstinās par 21 % 2021. gadā, par 28 % 2022. gadā un par 37 % 2023. gadā (salīdzinot ar 2020. gadu). Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu un Latvijas apmeklējuma laikā saņemtā informācija.

⁴⁹ Tajā pašā gadā tika konfiscēti 21,2 miljoni EUR, ietverot 13 apķīlāto nekustamo īpašumu vērtību, kā arī tika pieņemti lēmumi 11 korupcijas lietās (38 fiziskās personas tika atzītas par vainīgām).

⁵⁰ Prokuratūrā strādā 497 darbinieki, no tiem 70 ir prokurori. Kopš 2021. gada janvāra izveidotas divas jaunas daļas: viena muitas un nodokļu jomā, bet otra valsts ekonomisko noziegumu jomā, ietverot galvenokārt liela mēroga lietas, kā arī korupciju. Pastāv arī transversāla atbalsta daļa, kurā strādā 22 prokurori un 2 datu analītiķi. 2020. gadā tika konfiscēts liels apjoms digitālo datu, un, neraugoties uz iekšējiem ekspertiem, datu atšifrēšana un analīze Prokuratūrai rada problēmu.

konfiscēti nelikumīgi iegūti līdzekļi 7 miljonu EUR apmērā⁵¹. Cilvēkresursu trūkums salīdzinājumā ar darba slodzi Prokuratūrai ir problēma⁵². Iekšējās drošības birojs atklāj, novērš un izmeklē noziegumus, kurus izdarījušas Iekšlietu ministrijas padotībā esošu iestāžu, piemēram, Valsts policijas, amatpersonas un darbinieki⁵³. Valsts policijā ir spēkā godprātības noteikumi⁵⁴. 2020. gadā Valsts robežsardze pārsūtīja 29 krimināllietas prokuratūrai ar priekšlikumu uzsākt kriminālvajāšanu, tostarp vienu lietu, kurā bija iesaistīta viena Valsts robežsardze⁵⁵. No 2020. līdz 2021. gadam bija 14 krimināllietas, kurās bija iesaistītas Valsts ieņēmumu dienesta (VID) amatpersonas, ieskaitot kukuļošanu un organizēto noziedzību, kur bija iesaistītas augsta līmeņa amatpersonas⁵⁶.

Rīcības plāna mērķis ir pievērsties Valsts kontroles ieteikumiem par ekonomisko un finanšu noziegumu izmeklēšanas un kriminālvajāšanas kvalitātes uzlabošanu. 2020. gada decembrī Valsts kontrole publicēja lietderības revīzijas “Noziedzīgu nodarījumu ekonomikas un finanšu jomā izmeklēšanas un iztiesāšanas efektivitāte”⁵⁷ rezultātus un izdeva ieteikumus, kuru mērķis bija uzlabot Prokuratūras darbības efektivitāti⁵⁸. Viens no lietderības revīzijas konstatējumiem bija šāds: lai gan Prokuratūrā netrūkst resursu, ir iespējami uzlabojumi saistībā ar vadību, pārvaldības struktūru, kompetences sadalījumu starp dažādiem birojiem, prokuroru specializāciju⁵⁹. 2021. aprīlī Noziedzības novēršanas padomē, valdības

⁵¹ 2020. gadā tika piemēroti 13 naudas sodi, kuru kopējā summa bija 300 000 EUR, kā arī piespriesti ieslodzījumi un pienākumi veikt sabiedrisko darbu. Tajā pašā gadā tika izmeklētas divas lietas par ārvalstu amatpersonas kukuļošanu. 2020. gadā lēmumu pieņēma vienā lietā par krāpniecisku publisko iepirkumu, kurā bija iesaistīts viens augsta līmeņa administrators un viena juridiskā persona (kam piemēroja naudas sodu 77 000 EUR apmērā), un vēl viena lieta nav izskatīta. Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁵² Prokuroru darba slodze ievērojami atšķiras, dažkārt tā sasniedz vairākus simtus lietu (skatīt turpmāk zemsvītras piezīmi par Valsts kontroli). Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁵³ Iekšējās drošības birojs (IDB) 2020. gadā uzsāka 12 kriminālprocesus un 12 lietas tika nodotas prokuratūrai (šajos kriminālprocesos bija iesaistītas 24 Valsts policijas, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta un Valsts robežsardzes amatpersonas).

⁵⁴ Proti, ētikas kodekss (ar noteikumiem par interešu konfliktu un ārējām amata vietām, sk. I pielikumu), personāla rotācija, kā arī īpaša apmācība par ētiku un korupcijas novēršanu. Ētikas komisija tika izveidota 2020. gadā, tās kompetencē ir konsultēt amatpersonas par jautājumiem, kas saistīti ar ētiku, kā arī pārraudzīt rīcības kodeksa īstenošanu. Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

⁵⁵ Valsts robežsardzē 2020. gadā saistībā ar korumpētām darbībām tika ierosinātas 32 krimināllietas. Krimināllietas tika ierosinātas pret 31 personu, no kurām viena bija Valsts robežsardzes amatpersona. Prokuratūrai kriminālvajāšanas uzsākšanai tika nosūtītas 29 krimināllietas. No krimināllietām, kas 2020. gadā nosūtītas kriminālvajāšanai: 13 krimināllietās personas tika sauktas pie kriminālatbildības, noslēdzot vienošanos ar prokuroru par vainas atzīšanu un notiesāšanu, 7 krimināllietās prokurora ierosinātais sods tika pārņemts notiesājošajā spriedumā, 5 krimināllietas ir iztiesāšanas stadijā, 3 krimināllietās indivīdiem ir piespriests brīvības atņemšanas sods, un vienu krimināllietu prokuratūra nolēma apturēt.

⁵⁶ 2020. gadā 12 personām tika piespriests cietumsods, 13 saņēma naudas sodu, bet 13 personām tika piespriests sabiedriskais darbs. Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

⁵⁷ Valsts kontrole, lietderības revīzija “Noziedzīgu nodarījumu ekonomikas un finanšu jomā izmeklēšanas un iztiesāšanas efektivitāte”, 2020. gada 23. decembris. Revīziju veica sadarbībā ar Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizāciju (ESAO), kas sniedza salīdzinošu informāciju par prokuratūras organizāciju atlasītās valstīs. ESAO, “Performance of the Prosecution Services in Latvia. A Comparative Study”, 2021. gada 11. janvāris.

⁵⁸ Konkrētāk, Valsts kontrole ieteica prokuroru un izmeklētāju vidū rast vienotu izpratni par tādu pierādījumu kvalitāti, kas nepieciešami, lai īstenotu rezultatīvu kriminālvajāšanu lietās par ekonomiskajiem un finanšu noziegumiem. Valsts kontrole, paziņojums presei “Valsts kontrole aicina izmeklēšanas iestādes un prokuratūru uz ciešāku sadarbību”, 2021. gada 11. janvāris.

⁵⁹ Valsts kontrole, paziņojums presei “Labāk organizēts prokuratūras darbs uzlabotu apsūdzību kvalitāti un vairotu tiesiskumu”, 2021. gada 11. janvāris. Prokuratūra neanalizē informāciju par prokuroru darba slodzi; šos datus apkopojā Valsts kontrole, kas

konsultatīvajā iestādē, iesaistot Ģenerālprokuratūru, tika apstiprināts Valsts kontroles ieteikumu ieviešanas divu gadu rīcības plāns⁶⁰.

Latvija turpina attīstīt godprātības regulējumu interešu konfliktu novēršanai, bet ierobežojumi pēc nodarbinātības saglabājas gandrīz nemainīgi⁶¹. Vairāki grozījumi likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”⁶² vēl nav galīgi apstiprināti Saeimā⁶³. Likumā noteiktās valsts amatpersonu definīcijas grozījumi, ar kuriem tajā iekļauj Nacionālās elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomes locekļus, stājās spēkā 2021. gada janvārī⁶⁴. 2020. gada jūlijā spēkā stājās arī aizliegums Saeimas deputātiem, Ministru kabineta locekļiem un parlamentārajiem sekretāriem saņemt atalgojumu par amatiem, kurus viņi ieņem biedrībās, nodibinājumos vai sociālajos uzņēmumos, kas ir saņēmuši finansējumu no Ministru kabineta⁶⁵. Saeima pašreiz spriež par to, vai šo aizliegumu attiecināt arī uz pilsētas domju priekšsēdētājiem un to vietniekiem. Ierobežojumi interešu konfliktu novēršanai ir ierobežoti, un kopš 2018. gada attīstība ir bijusi neliela⁶⁶.

Lobēšana vēl aizvien netiek regulēta; Saeimā turpina apspriest tiesību akta projektu⁶⁷. Līdz šim nav pieņemti noteikumi par lobēšanas pārredzamību⁶⁸ un ir ziņots tikai par dažām

konstatēja, ka tie ievērojami atšķiras: no 200 līdz maksimāli 2000 krimināllietām uz prokuroru (2020. gada marta dati). Valsts kontrole, “*Vai Latvijas Republikas Prokuratūras darbībā ir nepieciešami uzlabojumi?*”, 2021. gada 11. janvāris, 21.–22. lpp.

⁶⁰ Valsts kontrole, paziņojums presei “Apstiprināts plāns ieteikumu ieviešanai ekonomikas un finanšu jomas noziegumu izmeklēšanā un iztiesāšanā”, 2021. gada 15. aprīlis.

⁶¹ Kā norādīts 2020. gada ziņojumā par tiesiskumu, Saeima 2019. gada oktobrī veica grozījumus likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, lai cita starpā aizliegtu Saeimas deputātiem, Ministru kabineta locekļiem un parlamentārajiem sekretāriem saņemt atalgojumu par amatiem, kurus viņi ieņem biedrībās, nodibinājumos un sociālajos uzņēmumos. Ar šo grozījumu tiek risinātas bažas par atsevišķām amatpersonām, kurām algas izmaksāja organizācijas, kas nodarbojas ar politikas ietekmēšanu un lobēšanu, un kuras tādējādi varētu uzskatīt par interešu konfliktā esošām.

⁶² Likums “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” (<https://likumi.lv/ta/id/61913-par-interesu-konflikta-noversanu-valsts-amatpersonu-darbiba>).

⁶³ Proti, 1) aktīvu deklarācijas iesniegšanas procedūras reglamentēšana; 2) aktīvu deklarācijas, ko iesniedz augstākās izglītības iestāžu Padomes locekļi un publisku personu vai publisku personu intereses pārstāvošu kapitālsabiedrību valdes locekļi; un 3) aizliegums pašvaldību padomju vadītājiem un viņu vietniekiem saņemt maksājumus par amatiem, kas ieņemti biedrībās, nodibinājumos vai sociālajos uzņēmumos. Saskaņā ar Latvijas iestāžu sniegto informāciju Saeima 2021. gada jūnijā pieņēma grozījumus, kas nodrošinās, ka visas politiskās amatpersonas (izņemot Ministru kabineta locekļus un parlamentāros sekretārus) saņem priekšnieka rakstisku atļauju palīgdarbu veikšanai.

⁶⁴ <https://likumi.lv/ta/id/319526-grozijumi-likuma-par-interesu-konflikta-noversanu-valsts-amatpersonu-darbiba>.

⁶⁵ Sk. iepriekš minēto zemsvītras piezīmi.

⁶⁶ Saeima ir pieņēmusi grozījumus likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, precizējot valsts ierēdņa radnieku definīciju, atļaujot zinātnisko un veterināro darbu bez īpašām atļaujām, precizējot ierobežojumus attiecībā uz dāvanu un ziedojumu valsts amatpersonai pieņemšanu, uzliktot pienākumu precizēt valsts amatpersonas deklarāciju viena mēneša laikā pēc tam, kad lēmums, ar kuru persona ir sodīta par nepatiesas informācijas sniegšanu valsts amatpersonas deklarācijā, ir stājies spēkā administratīvā pārkāpuma vai kriminālprocesa ietvaros, kā arī uzliktot pienākumu amatpersonām ziņot par visiem tiem zināmiem iespējamiem korupcijas gadījumiem. Šie grozījumi stājās spēkā 2021. gada 3. februārī. Turklāt Saeima ir pieņēmusi grozījumus likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā”, papildinot to ar nodaļu par administratīvajiem pārkāpumiem korupcijas novēršanas jomā un kompetenci administratīvo pārkāpumu procedūrās, cita starpā piešķirot Valsts ieņēmumu dienestam tiesības liegt valsts amatpersonām ieņemt amatu (līdz 2 gadiem) par nepatiesas informācijas sniegšanu valsts ierēdņa deklarācijā vai par deklarācijas neiesniegšanu pēc tam, kad ir saņemts valsts iestādes brīdinājums, kas ir tiesīga pieprasīt deklarācijas iesniegšanu. Šie grozījumi stājās spēkā 2020. gada 1. jūlijā. Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁶⁷ 2021. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Latvijā, 8. un 9. lpp.

brīvprātīgām publikācijām par sabiedrības interešu pārstāvju un lobistu sanāksmēm⁶⁹. 2021. gada janvārī Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisija apstiprināja principu kopumu par atklātību un pārredzamību, aprakstot paredzamo lobēšanas atklātības likuma saturu un darbības jomu⁷⁰. Saskaņā ar šiem principiem likumā cita starpā būtu jāiekļauj plaša definīcija par interešu pārstāvjiem, vienotu obligātu lobija reģistru un sankcijām⁷¹. Turklāt likumā būtu jāaptver pasākumi, ar kuriem ietekmē Saeimas deputātu, pašvaldību un valdības, likumdošanas iestāžu un augstākā līmeņa vadītāju lēmumus⁷². Priekšlikums tika nodots sabiedriskajai apspriešanai 2021. gada sākumā, taču nav noteikts datums tā apstiprināšanai Saeimā⁷³. Tomēr katrā valsts iestādē pašreiz ir spēkā ētikas kodekss, kurā ir ietverta īpaša nodaļa par lobēšanu. Ētikas kodeksu uzraudzība un īstenošana ir ētikas jomas uzticības personu kompetencē; tas ir pagaidu amats uz vienu gadu, un to katrā iestādē veic atlasīta amatpersona.

Tiek ieviestas trauksmes celšanas sistēmas. Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB) ir iestāde, kas ir kompetenta pieņemt un apstrādāt trauksmes celšanas ziņojumus par iespējamām koruptīviem nodarījumiem un nodarījumiem saistībā ar interešu konfliktu, kurus saņēmusi Valsts kanceleja un jebkura cita kompetentā iestāde. 2020. gadā Valsts kanceleja saņēma 517 vispārējas sūdzības, no tām 122 bija trauksmes celšanas ziņojumi (salīdzinājumam — 2019. gadā to skaits bija 119). KNAB 2020. gadā kopā saņēma 53 trauksmes celšanas ziņojumus; no tiem 13 tika atzīti par trauksmes celšanas ziņojumiem, 17 tika nodoti citām kompetentajām iestādēm, bet 23 netika atzīti par trauksmes celšanas ziņojumiem⁷⁴. Dažas iestādes līdz šim nav saņēmušas nevienu ziņojumu no trauksmes cēlējiem, tādējādi šā ziņošanas kanāla izpratnes veicināšanas pasākumi turpinās⁷⁵.

Valdība izdeva pamatnostādnes par paaugstināta korupcijas riska mazināšanu publiskā iepirkuma jomā saistībā ar Covid-19 pandēmiju. Valdība 2020. gada maijā izstrādāja vairākas pamatnostādnes par korupcijas riska mazināšanu ar spēkā esošā Publisko iepirkumu likuma palīdzību. Valsts kontrole veica vairākas revīzijas par Covid-19 krīzes izdevumiem, aptverot vairāk nekā 90 % no līdzekļiem, kas 2020. gadā tika izlietoti šim mērķim⁷⁶. Lai ieteikumus varētu ātri īstenot, atbilstīgi jaunai praksei Valsts kontrole negaidīja, kamēr revidējamie iesniegs finanšu pārskatus, un izdeva revīzijas ieteikumus tūlīt pēc līdzekļu izlietošanas⁷⁷.

⁶⁸ Darba grupa lobēšanas atklātības likumprojekta izstrādei, ko Saeimā izveidoja 2019. gada oktobrī, 2020. gadā sāka izstrādāt likumprojektu.

⁶⁹ Rīgas mērs Mārtiņš Staķis 2021. gada 21. janvārī brīvprātīgi ieviesa publiski pieejamu reģistru, kurā iekļauta informācija par viņa sanāksmēm ar lobistiem. Informāciju par lobēšanu publisko arī vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrs. Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

⁷⁰ Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁷¹ Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

⁷² Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

⁷³ Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

⁷⁴ Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu.

⁷⁵ Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

⁷⁶ Valsts kontrole, Covid-19 krīzes izdevumu pārbaudes. Noslēgtās pārbaudes. Šajā jomā līdz 2021. gada maijam tika izdots 41 ieteikums, un vairums attiecās uz nepieciešamību izveidot saikni starp izdevumiem un Covid-19 pandēmijas sekām, nevienlīdzīgiem nosacījumiem labuma guvēju vidū un pārmērīgu administratīvo slogu saistībā ar piekļuvi līdzekļiem.

⁷⁷ Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

III. MEDIJU PLURĀLISMS UN MEDIJU BRĪVĪBA

Latvijas tiesiskais regulējums balstās uz konstitucionālo garantiju un leģislatīvu pasākumu kopumu, piemēram, Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumu (EPLL). Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvas transponēšanai ir pieņemti tiesību akti. Likums “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” nosaka preses tiesības piekļūt informācijai, kas ir valsts un sabiedrisko organizāciju rīcībā, un aizliedz cenzūru. Piekļūvi publiskai informācijai garantē arī Informācijas atklātības likums⁷⁸. Mediju regulators — Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome (NEPLP) — ir izveidots un darbojas saskaņā ar EPLL⁷⁹.

Mediju regulatora — NEPLP — neatkarība ir stiprināta, taču tā kompetence ir samazināta. 2020. gada decembrī Saeima pieņēma likumu, ar ko groza Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumu un transponē pārskatīto Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu un kas palielina NEPLP neatkarību. Konkrētāk, likumā iekļauts jauns noteikums, kas paredz, ka NEPLP “*neprasa un nesāņem norādījumus ne no vienas citas iestādes*”⁸⁰. Likums arī paredz, ka NEPLP funkciju veikšanai, tai skaitā līdzdalībai Eiropas Audiovizuālo mediju pakalpojumu regulatoru grupas darbā, nepieciešamo finansējumu piešķir no valsts budžeta. Tomēr pēc jaunā Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likuma (SEPLPL)⁸¹ stāšanās spēkā 2020. gada decembrī NEPLP vairs nav atbildīga par sabiedrisko mediju darbības uzraudzību. Lai nodrošinātu sabiedrisko elektronisko mediju neatkarību un veicinātu to kvalitāti, saskaņā ar jauno likumu šim mērķim izveidoja divas jaunas neatkarīgas iestādes — Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomi (SEPLP) un sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu ombudu. 2021. gada maijā tika piedāvāts pirmais no trim SEPLP locekļiem; vēl tiek gaidīts galīgais apstiprinājums Saeimā.

Pastāv bažas par mediju īpašumtiesību informācijas pieejamību sabiedrībai. Kā aprakstīts 2020. gada Ziņojumā par tiesiskumu, jauni noteikumi par mediju īpašumtiesību pārredzamību tika ieviesti līdz ar grozījumiem EPLL⁸². Saskaņā ar tiem paredzamajiem pakalpojumu sniedzējiem ir pienākums iesniegt Nacionālajai elektronisko plašsaziņas līdzekļu padomei informāciju par patiesajiem labuma guvējiem, bet esošajiem pakalpojumu sniedzējiem — iesniegt informāciju par patiesā labuma guvēja maiņu. Tomēr 2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instrumenta mediju īpašumtiesību pārredzamības rādītājs turpina reģistrēt augstu risku, jo mediju uzņēmumiem nav pienākumu atklāt īpašumtiesību struktūru tieši plašai sabiedrībai un bez maksas⁸³. Tā kā visiem Latvijā reģistrētajiem uzņēmumiem, to skaitā medijiem, informācija par patiesajiem labuma guvējiem jāsniedz Uzņēmumu reģistram, sabiedrībai joprojām ir iespēja iegūt šādu informāciju no minētā

⁷⁸ Informācijas atklātības likums (<https://likumi.lv/ta/id/50601-informācijas-atklātības-likums>).

⁷⁹ Organizācijas “Reportieri bez robežām” 2021. gada pasaules preses brīvības indeksā Latvija no 180 pārraudzītajām valstīm, tāpat kā 2020. gadā, ierindojas 22. pozīcijā (12. pozīcijā ES dalībvalstu vidū). Sk. “Reportieri bez robežām”, Latvija.

⁸⁰ Likums, ar ko groza Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumu (<https://likumi.lv/ta/id/318739-grozījumi-elektronisko-plassaziņas-līdzekļu-likuma>).

⁸¹ Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu un to pārvaldības likums (SEPLPL) (<https://likumi.lv/ta/id/319096-sabiedrisko-elektronisko-plassaziņas-līdzekļu-un-to-parvaldības-likums>).

⁸² Likums, ar ko groza Elektronisko plašsaziņas līdzekļu likumu (<https://likumi.lv/ta/id/315661-grozījumi-elektronisko-plassaziņas-līdzekļu-likuma>).

⁸³ 2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instruments, Latvija, 12. lpp.

reģistra. Uzskatāms, ka ziņu mediju koncentrācija Latvijā ir augsta, jo īpaši saistībā ar augsto koncentrāciju dažādās mediju apakšnozarēs⁸⁴.

Iestādes ir īstenojušas pasākumus, kuru mērķis ir mazināt Covid-19 pandēmijas ietekmi uz medijiem. Lai mazinātu pandēmijas ekonomisko ietekmi, Latvijas valdība 2020. gadā mediju nozarei ir piešķirusi aptuveni 3,5 miljonus EUR. Līdzekļi tika sadalīti nemainīgo izmaksu segšanai un satura radīšanas projektiem, ietverot analītiskās un pētnieciskās žurnālistikas projektus⁸⁵.

Tika paustas zināmas bažas par žurnālistu piekļuvi informācijai Covid-19 pandēmijas laikā. Ir ieviestas juridiskas garantijas attiecībā uz tiesībām piekļūt informācijai un žurnālistu aizsardzību. Tomēr tika paustas bažas par informācijas pieejamību Covid-19 pandēmijas laikā, jo īpaši tāpēc, ka reportieri nevarēja piedalīties valdības sanāksmēs, lai gan iepriekš viņu klātbūtne kopumā atklātās sanāksmēs bija norma⁸⁶.

Šķiet, ka žurnālisti joprojām piedzīvo personiskus uzbrukumus tiešsaistē. 2020. gada beigās un 2021. gadā Eiropas Padomes Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma brīdinājumus par Latviju neregistrēja⁸⁷. Tomēr šķiet, ka žurnālisti joprojām piedzīvo personiskus uzbrukumus tiešsaistes vidē, bieži vien no politiķiem un politiskās komunikācijas uzņēmumiem⁸⁸.

IV. CITI INSTITUCIONĀLI JAUTĀJUMI, KAS SAISTĪTI AR LĪDZSVARA UN ATSVARA SISTĒMU

Latvijā ir vienpalātas parlamentāra demokrātija, kurā Satversmes tiesa var veikt *ex post* konstitucionālo pārskatīšanu, kuras pamatā konkrētos gadījumos var būt konstitucionāla sūdzība. Likumprojektus Saeimai var iesniegt Valsts prezidents, valdība, Saeimas komisijas, ne mazāk kā pieci Saeimas deputāti, kā arī viena desmitā daļa vēlētāju. Līdzsvara un atsvara sistēmā līdztekus tiesu sistēmai loma ir arī Tiesībsarga birojam, kas darbojas kā nacionālais cilvēktiesību institūts, un pilsoniskajai sabiedrībai.

Saskaņā ar ārkārtējo situāciju, kura beidzās 2021. gada aprīlī, tika pieņemti pasākumi cīņai pret Covid-19 pandēmiju. 2020. gada 12. martā Latvijas valdība pieņēma rīkojumu “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu”; ārkārtējā situācija beidzās 2021. gada 7. aprīlī⁸⁹. Rīkojumā bija iekļauti pasākumi cīņai pret Covid-19 pandēmiju, un tas tika vairākkārt grozīts⁹⁰. Dažādās sabiedrības dzīves jomās piemērojamo noteikumu aktualizētās versijas

⁸⁴ 2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instruments, Latvija, 12. lpp. Piemēram, četru lielāko audiovizuālo mediju tirgus daļa ir 56 %, četru lielāko radiostaciju īpašnieku tirgus daļa — 71 %, bet četru lielāko tiešsaistes ziņu mediju tirgus daļa — 53 %.

⁸⁵ 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Latvijā, 7. lpp.

⁸⁶ “Reportieri bez robežām”, Latvija. Parasti Ministru kabineta sēdes ir atklātas un mediju un nevalstisko organizāciju pārstāvji var piedalīties atklātās sēdēs, un ikviens var tās vērot tiešraidē.

⁸⁷ Eiropas Padome: Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma, Latvija.

⁸⁸ 2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instruments, Latvija, 11. lpp.

⁸⁹ 2020. gada 16. martā saskaņā ar atkāpes klauzulu, kas ietverta Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (turpmāk “konvencija”) 15. pantā, valdība informēja Eiropas Padomi, ka ārkārtējās situācijas dēļ pieņemtie ierobežojumi potenciāli var pārsniegt konvencijā paredzētās robežas, lai nodrošinātu likumīgu “sabiedrības veselības” mērķi. Tiesībsargs ir sniedzis skaidrojumu sabiedrībai un politiķiem, ka ierobežojumi, ko pieļauj konvencijas 15. pantā ietvertā atkāpes klauzula, ir jāinterpretē šauri, pieļaujot atkāpes no pienākumiem tikai tiktāl, ciktāl neizbēgami nepieciešams situācijas ārkārtējā rakstura dēļ. Atkāpe tika atcelta 2020. gada 10. jūnijā.

⁹⁰ Latvijas valdība (2020), rīkojuma “Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu” konsolidētais teksts.

konsolidētā un viegli lasāmā formā publicē valdības tīmekļa vietnē, sniedzot informāciju, kad tiek grozīts konkrēts punkts (pievēršoties viena veida pasākumiem, piemēram, izglītībā vai saistībā ar restorāniem/bāriem). 2020. gada jūnijā stājās spēkā Covid-19 infekcijas izplatības pārvaldības likums, kurā noteica valsts iestāžu darbības pamatprincipus⁹¹.

Saeima turpināja strādāt attālināti un pārskatīja ar Covid-19 pandēmiju saistītos valdības pasākumus. Ar e-Saeimas platformas atbalstu Saeima strādāja visu ārkārtējās situācijas laiku. Savu pilnvaru ietvaros tā regulāri — vispirms komitejās un pēc tam plenārsēdē — apsprieda valdības pasākumus cīņai pret Covid-19 pandēmiju. Tomēr Saeima varēja tikai apstiprināt vai noraidīt *ex post* valdības pasākumus, kas galvenokārt jau bija stājušies spēkā ārkārtējās situācijas laikā, tā nevarēja šos pasākumus grozīt. Tomēr sākotnējās diskusijās, kuras regulāri apmeklēja arī tiesībsargs, Saeima sniedza norādījumus valdībai par turpmāko pasākumu formulēšanu un pieņemšanu un esošo pasākumu grozījumiem⁹².

Tiesībsarga birojam tika atkārtoti piešķirts akreditācijas “A” statuss, un tas turpināja pārraudzīt ar Covid-19 pandēmiju saistītus pasākumus. 2020. gada decembrī Tiesībsarga birojam tika atkārtoti piešķirts akreditācijas “A” statuss saskaņā ar Parīzes principiem. 2021. gada janvārī, ņemot vērā Valsts cilvēktiesību iestāžu globālās alianses (*GANHRI*) Akreditācijas apakškomitejas ieteikumus⁹³, tika pieņemti grozījumi Tiesībsarga likumā; saskaņā ar tiem tiesībsargu ne mazāk kā pēc desmit Saeimas deputātu (iepriekš — piecu deputātu) ierosinājuma amatā apstiprina Saeima un viena un tā pati persona var būt par tiesībsargu ne vairāk kā divus termiņus (katrs — pieci gadi) pēc kārtas. Tiesībsargs turpina pildīt savas funkcijas un pārrauga valdības pasākumus un to ietekmi uz cilvēktiesībām, pauž atzinumus un sniedz ieteikumus ES un valsts politikas veidotājiem, jo īpaši par nepieciešamību ievērot un veicināt ekonomiskās un sociālās tiesības, tiesības uz veselības aprūpi un to, cik svarīgi ir iesaistīties pārredzamā saziņā ar sabiedrību⁹⁴. Tiesībsargs arī pārraudzīja valdības lēmumus, kas pieņemti Covid-19 pandēmijas kontekstā, lai nodrošinātu, ka ierobežojumi ir atbilstoši un ka sabiedrība tiek informēta laikus un precīzi⁹⁵.

Valdība pieņēma Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes un ar mērķi mazināt Covid-19 pandēmijas ietekmi piešķīra finansiālu atbalstu NVO. Pilsoniskās sabiedrības telpa Latvijā joprojām tiek uzskatīta par ierobežotu⁹⁶. Lai iedzīvotāji kļūtu zinošāki, aktīvāki un gatavāki iesaistīties valsts attīstīšanā, pamatnostādnēs 2021.–2027. gadam⁹⁷ paredzēja darbības virzienus, kuriem nepieciešami ieguldījumi, kā arī katrai

⁹¹ Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 20. lpp.

⁹² Informācija saņemta Latvijas apmeklējuma laikā.

⁹³ *GANHRI* Akreditācijas apakškomiteja ierosināja formalizēt un piemērot plašāku un pārredzamāku atlases un iecelšanas kārtību, pieņemt grozījumus, kuru mērķis būtu nodrošināt neatkarīgu un objektīvu atbrīvošanu no amata, sagatavot skaidru ierobežojumu saistībā ar iespēju atkārtoti iecelt amatā uz secīgiem termiņiem, kā arī noteikt spēcīgāku aizsardzību pret kriminālatbildību un civiltiesisko atbildību darbībām, kuras tiesībsargs veic oficiālā statusā un pēc labas ticības.

⁹⁴ *ENNHRI* sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 230. lpp.

⁹⁵ *ENNHRI* sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 231. lpp.

⁹⁶ *Civicus* Latvijai piešķirtais reitings; reitingi tiek iedalīti piecās kategorijās: atvērta, ierobežota, traucēta, apspiesta un noslēgta pilsoniskā sabiedrība.

⁹⁷ Jaunās pamatnostādnes, kas ir turpinājums Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnēm 2012.–2018. gadam, Kultūras ministrijas aizbildnībā ir izstrādājusi starpiestāžu darba grupa, kuru veido Valsts prezidenta kancelejas, Valsts kancelejas un vairāku ministriju pārstāvji. Latvijas Pilsoniskā alianse 2019. gada oktobrī un 2020. gada februārī organizēja divas sabiedriskās apspriešanas, kuru laikā vairāk nekā 500 dalībniekiem bija iespēja sniegt ierosinājumus par pamatnostādņu izstrādi. Sk. I pielikumu.

darbībai plānoto finansējumu⁹⁸. 2020. gada decembrī Ministru kabinets izskatīja un apstiprināja Kultūras ministrijas sagatavotu informatīvu ziņojumu “Par atbalstu biedrībām un nodibinājumiem Covid-19 krīzes radīto negatīvo seku mazināšanai”; saskaņā ar tā secinājumiem paredzams, ka finansiāla ietekme no Covid-19 krīzes skars aptuveni pusi no Latvijā reģistrētajām NVO, it īpaši sabiedriskā labuma organizācijas⁹⁹. Tādējādi valdība nolēma 2021. gadā piešķirt 600 000 EUR no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem NVO atbalsta programmai Covid-19 krīzes radīto negatīvo seku mazināšanai. Programmu īsteno Sabiedrības integrācijas fonds; finansējums tiek piešķirts ar atklātu uzaicinājumu iesniegt piedāvājumus par NVO projektiem, kas tiks īstenoti līdz 2021. gada 30. jūnijam.

⁹⁸ Latvijas sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 21. lpp.

⁹⁹ Latvijas Cilvēktiesību centra sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu, 4.–5. lpp.

I pielikums. Avotu saraksts alfabētiskā secībā*

* *To iesūtīto dokumentu saraksts, kas saņemti 2021. gada ziņojuma par tiesiskumu apspriešanas laikā, ir pieejams <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.*

Plašsaziņas līdzekļu plurālisma un brīvības centrs (2021), "2021. gada mediju plurālisma uzraudzības instruments"

CIVICUS, "Monitor tracking civic space — Latvia" (<https://monitor.civicus.org/country/latvia/>).

Eiropas tiesnešu konsultatīvā padome (2003), *Eiropas tiesnešu konsultatīvās padomes (CCJE) Atzinums Nr. 4 "Appropriate Initial and In-service Training for Judges at national and European Levels"*, 2003. gada 27. novembris (<https://rm.coe.int/1680747d37>).

Eiropas Padome: Žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzības veicināšanas platforma, Latvija (<https://www.coe.int/en/web/media-freedom/latvia>).

Eiropas Savienības Padome (2021), *Padomes secinājumi "Juridisko profesiju pārstāvju apmācības veicināšana"*, 2021. gada 10. marts (<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-6926-2021-INIT/lv/pdf>).

Komunikācijas ģenerāldirektorāts (2019), "Flash Eurobarometer 482: Businesses' attitudes towards corruption in the EU".

Komunikācijas ģenerāldirektorāts (2020), "Special Eurobarometer 502: Corruption".

Eiropas Komisijas 2020. gada ziņojums par tiesiskumu, Valstu sadaļa — tiesiskuma situācija Latvijā.

Eiropas Komisija 2021. gada Eiropas Savienības rezultātu apkopojums tiesiskuma jomā.

Valstu cilvēktiesību iestāžu Eiropas tīkls (ENHRI) (2021), *ENHRI sniegtā informācija 2021. gada ziņojumam par tiesiskumu*.

GRECO (2017), *piektā novērtēšanas kārta, Latvijas novērtējuma ziņojums "Korupcijas novēršana un integritātes veicināšana centrālajās valdībās (augstākās izpildvaras funkcijas) un tiesībaizsardzības iestādēs"*, 2017. gada 12. aprīlis, (<https://rm.coe.int/piekta-novertesanas-karta-korupcijas-noversana-un-integritates-veicina/16808d5a3a>).

Tieslietu padome (2021), *Tieslietu padomes darbības stratēģija 2021.–2025. gadam*, 2021. gada 12. marts, (https://www.at.gov.lv/files/uploads/files/9_Tieslietu_padome/Dokumenti/Pielik_Nr_16_TP_Strategija_2021_2025.docx).

Tieslietu padome (2021. gads), *Tieslietu padome nosaka stratēģisku virsmērķi – līdzvērtīga pārstāvība valsts varas atzaru dialogā*, 2021. gada 16. marts, (<https://www.at.gov.lv/lv/jaunumi/par-tieslietu-padomi/tieslietu-padome-nosaka-strategisku-virmsmerki-lidzvertiga-parstaviba-valsts-varas-atzaru-dialoga-10516?year=2021&month=03>).

Tieslietu padome, *aicina atbalstīt Ekonomisko lietu tiesas tiesnešus un viņu mentorus*, 2021. gada 16. marts, (<https://at.gov.lv/lv/jaunumi/par-tieslietu-padomi/aicina-atbalstit-ekonomisko-lietu-tiesas-tiesnesus-un-vinu-mentoros-10515?year=2021&month=03>).

Tieslietu padome (2021), *paziņojums presei "Pilnveidota tiesneša amata kandidātu atlases kārtība"*, 2021. gada 16. aprīlis, (<https://at.gov.lv/lv/jaunumi/par-tieslietu-padomi/pilnveidota-tiesnesa-amata-kandidatu-atlases-kartiba-10568?year=2021&month=04>).

Tiesnešu ētikas komisija (2021), *Tiesnešu ētikas kodekss* (https://at.gov.lv/files/uploads/files/9_Tieslietu_padome/Dokumenti/Tiesnesu%20etikas%20kodekss-02_02_2021.pdf).

Latvijas valdība (2020), *rīkojuma "Par ārkārtējās situācijas izsludināšanu" konsolidētais teksts* (<https://likumi.lv/ta/id/313191-par-arkartejas-situacijas-izsludinasanu>).

Latvijas valdība (2021), *Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam* (<https://ec.europa.eu/migrant-integration/?action=media.download&uuid=B9FF61AF-D647-ED7F-40DF9BEB015B4B91>).

ESAO (2021), *“Performance of the Prosecution Services in Latvia. A Comparative Study”*, 2021. gada 11. janvāris, (<https://www.oecd.org/gov/performance-of-the-prosecution-services-in-latvia-c0113907-en.htm>).

“Reportieri bez robežām”, Latvija (<https://rsf.org/en/latvia>).

Rīgas dome (2021), lobija reģistrs, 2021. gada 12.–25. janvāris, (<https://www.riga.lv/lv/lobija-registrs>).

Valsts kontrole (2020), *lietderības revīzija “Noziedzīgu nodarījumu ekonomikas un finanšu jomā izmeklēšanas un iztiesāšanas efektivitāte”*, 2020. gada 23. decembris, (<https://www.lrvk.gov.lv/lv/revizijas/revizijas/noslegtas-revizijas/noziedzigu-nodarijumu-ekonomikas-un-finansu-joma-izmeklesanas-un-iztiesasanas-efektivitate>).

Valsts kontrole (2021), *Covid-19 krīzes izdevumu pārbaudes. Noslēgtās pārbaudes*, (<https://www.lrvk.gov.lv/lv/covid-19/covid-19-krizes-izdevumu-parbaudes/noslegtas-parbaudes>).

Valsts kontrole (2021), *paziņojums presei “Ir nepieciešami būtiski uzlabojumi E-lietas programmas pārvaldībā”*, 2021. gada 11. janvāris, (<https://www.lrvk.gov.lv/lv/aktualitates/ir-nepieciešami-butiski-uzlabojumi-e-lietas-programmas-parvaldiba>).

Valsts kontrole (2021), *paziņojums presei “Valsts kontrole aicina izmeklēšanas iestādes un prokuratūru uz ciešāku sadarbību”*, 2021. gada 11. janvāris, (<https://www.lrvk.gov.lv/lv/aktualitates/valsts-kontrole-aicina-izmeklesanas-iestades-un-prokuraturu-uz-ciesaku-sadarbibu>).

Valsts kontrole (2021), *paziņojums presei “Labāk organizēts prokuratūras darbs uzlabotu apsūdzību kvalitāti un vairotu tiesiskumu”*, 2021. gada 11. janvāris, (<https://www.lrvk.gov.lv/lv/aktualitates/labak-organizets-prokuraturas-darbs-uzlabotu-apsudzibu-kvalitati-un-vairotu-tiesiskumu>).

Valsts kontrole (2021), *“Revīzijas galveno secinājumu un ieteikumu apkopojums. Vai Latvijas Republikas Prokuratūras darbībā ir nepieciešami uzlabojumi?”*, 2021. gada 11. janvāris, (https://lrvk.gov.lv/lv/getrevisionfile/29451-u7bqhkB5Ks-A81Py3g0TIPATw5_awvz1.pdf).

Valsts kontrole (2021), *paziņojums presei “Apstiprināts plāns ieteikumu ieviešanai ekonomikas un finanšu jomas noziegumu izmeklēšanā un iztiesāšanā”*, 2021. gada 15. aprīlis, (<https://www.lrvk.gov.lv/lv/aktualitates/apstiprinats-plans-ieteikumu-ieviesanai-ekonomikas-un-finansu-jomas-noziegumu-izmeklesana-un-iztiesasana>).

Valsts policija (2020), *Valsts policijas ētikas kodekss* (<https://www.vp.gov.lv/lv/etika>).

Transparency International (2021), *2020. gada korupcijas uztveres indekss*, būtiskas izmaiņas (<https://www.transparency.org/en/cpi/2020/index/nzl>).

II pielikums. Latvijas apmeklējums

2021. gada aprīlī un maijā notika Komisijas dienestu virtuālas sanāksmes, kurās piedalījās:

- Saeimas Aizsardzības, iekšlietu un korupcijas novēršanas komisija
- Saeimas Darba grupa lobēšanas atklātības likumprojekta izstrādei
- Ārlietu ministrija
- Tieslietu ministrija
- Iekšlietu ministrija
- Kultūras ministrija
- Augstākā tiesa
- Tieslietu padome
- Ekonomisko lietu tiesa
- Prokuratūra
- Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome
- Tiesībsarga birojs
- Valsts kontrole
- Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs (KNAB)
- Valsts policija
- Valsts robežsardze
- Valsts ieņēmumu dienesta Iekšējās drošības pārvalde
- Valsts kanceleja
- Žurnālistu asociācija
- Tiesnešu biedrība
- Juristu biedrība
- “Delna” — *Transparency International* Latvijas nodaļa
- *PROVIDUS*
- Latvijas Pilsoniskā alianse

* Horizontālās sanāksmēs Komisija tikās arī ar šādām organizācijām:

- Organizācija “Amnesty International”
- Reproductīvo tiesību centrs
- *CIVICUS*
- Eiropas Pilsonisko brīvību savienība
- “Pilsoniskā sabiedrība — Eiropa”
- Eiropas Baznīcu konference
- *EuroCommerce*
- Eiropas Bezpeļņas organizāciju tiesību centrs
- Eiropas Preses un plašsaziņas līdzekļu brīvības centrs
- Eiropas Pilsoņu forums
- Eiropas Žurnālistu federācija
- Eiropas partnerība demokrātijas jomā
- Eiropas Jauniešu forums
- Organizācija “Front Line Defenders”
- Cilvēktiesību nama fonds
- Organizācija “Human Rights Watch”
- ILGA Eiropas nodaļa
- Starptautiskā Juristu komisija
- Starptautiskā Cilvēktiesību federācija

- Starptautiskās Ģimenes plānošanas federācijas Eiropas tīkls (*IPPF EN*)
- Starptautiskais Preses institūts
- Nīderlandes Helsinku komiteja
- Atvērtās sabiedrības Eiropas politikas institūts
- Filantropijas aizstāvība
- Organizācija “Protection International”
- “Reportieri bez robežām”
- “Transparency International” ES nodaļa